

Een beetje mijmeren: Wie is God? Wie is Allah?

Met interesse las ik, nu al enige tijd geleden, een kort artikel van de heer J.W. van der Hoeven, over de vraag wie Allah is. Dat deed me in de pen klimmen en ik schreef het volgende. Ik wilde een paar opmerkingen maken bij zijn conclusie dat de Islam “zeker wat zijn origine betreft, niet zuiver monotheïstisch” is. Ik herschreef mijn tekst een beetje wat leidde tot onderstaande mijmeringen.

God

Inderdaad ontstond de Islam in een milieu van vele goden. De voornaamste van die goden werd *al-ilah*, ‘de god’, genoemd. Dat Mohammed voor zijn nieuwe, monotheïstische godsdienst de naam ging gebruiken van de ‘hoogste god’ in het pre-islamitische arabische pantheon, is logisch. Wat moest hij anders?

Ook ons woord ‘God’ komt niet uit de lucht vallen. Het woord ‘God’ komt van het Gotische woord ‘Gut’, dat een aanduiding was voor een van de vele Gotische goden. Zendeling Wulfilas maakte in de vierde eeuw een bijbelvertaling in het Gothisch, met het oog op de kerstening van die stam. Hij moest een woord vinden dat het bijbelse begrip van de Allerhoogste het best benaderde, en besloot dat de Gotische god ‘Gut’ daarvoor het meest geschikt was. Daar moesten sommigen toen misschien flink bij slikken, maar we zeggen tegenwoordig toch niet dat ons christelijk geloof ‘niet zuiver monotheïstisch’ is, omdat bij de keus voor de naam van de Allerhoogste het woord ‘God’ is gekozen?

In het nieuwe testament wordt de Vader van Jezus Christus ‘theos’ genoemd. De Grieken hadden vele ‘theoi’, vele goden. Toch had de jonge kerk geen moeite om de Allerhoogste ook ‘theos’ te noemen. Dat deden ze trouwens in navolging van de Septuagint, de Joodse vertaling van het Oude Testament in het Grieks. Daar werd de Verbondsgod van Israel ook ‘theos’ genoemd, als vertaling van het Hebreeuwse 'Elohim.'

In het Hebreeuwse Oude Testament wordt voor de Allerhoogste het woord ‘Elohim’ gebruikt. Taalkundig is dat nauw

verwant aan het ‘al-ilah’ uit het Arabisch. Beide zijn immers semitische talen? Ook het woord ‘elohim’ was niet zo uniek. Het was de generieke aanduiding voor de Allerhoogste. Waar zouden de Israëlieten dat woord vandaan hebben? Taalgeleerden zeggen dat het woord in Kanaän een aanduiding was voor de hoogste god die tevens vader was van de Kanaänitische Ba’al.

Bijbelvertalingen

Dat Van der Hoeven argumenteert dat de Islam niet zuiver monotheïstisch is wat betreft haar oorsprong omdat een godsnaam wordt gebruikt uit de religie die de Islam wilde afschaffen, komt me erg vreemd over. Elke nieuwe bijbelvertaling worstelt met de vraag welke naam voor de Allerhoogste moet worden gebruikt, en bijna per definitie moet daarbij met woorden worden gewerkt die uit de ‘oude’ religie stammen. Consequent in de lijn van Van der Hoeven doorredeneren zou dus betekenen dat ook het christelijk geloof niet zuiver monotheïstisch en daarmee verwerpelijk is.

Duivelsverzen

Het verhaal van de ‘duivelsverzen’ is iets anders. Inderdaad willen de meeste Islamitische leiders bij voorkeur wegmoffelen dat Mohammed op zeker moment toegaf aan de wensen van sommige onderdanen, en akkoord ging met het handhaven van bepaalde aspecten van de oude Arabische religie. Moslims mochten drie godinnen, dochters van Allah, vereren. Mohammed zou daar zelfs ‘openbaringen’ over hebben gehad. Op deze manier accommodeerde hij de grote aanwas van moslims die nog volop deel uitmaakten van hun ‘oude cultuur.’ Ook dit is een probleem waar kerkleiders wereldwijd mee te maken hebben. Laat je mensen al tot de kerk toe als ze nog voorouders vereren? Mogen mannen zich christen noemen als ze hun zes vrouwen niet eerst wegsturen?

Het ‘godelijk spreken’ over de toelaatbaarheid van afgoderij werd meteen genoteerd door Mohammeds volgelingen. Op stukken perkament, op stukken kamelenbot, op stenen, werden de ‘openbaringen’ genoteerd en bewaard.

Het duurde niet lang of Mohammed had wel door dat hij een blunder van jewelste had begaan. Hij kreeg nieuwe ‘openbaringen’ van Allah, die hem duidelijk maakten dat wat hij eerder als ‘openbaring’ zag, in wezen een influistering van de duivel was om de moslims te testen. Ook dit werd door Mohammeds volgelingen genoteerd.

Mohammed zou dus ‘tijdelijk toestemming’ hebben gegeven tot meergodendom, maar bij zijn sterven was er geen moslims die nog andere goden dan Allah vereerde. (Nu ja, op Mammon na, maar die wordt door aanhangers van alle religies aanbeden) Na Mohammeds dood werden de flarden van ‘openbaringen’ verzameld en te boek gesteld. Dat hele boek, de Koran, werd dus pas na Mohammeds dood samengesteld. Hoe nauwkeurig dit aanvankelijk gebeurde, blijkt uit het feit dat de ‘duivelsverzen’ daarin ook een plaats kregen. Al snel leidde dat tot zoveel commotie, dat ze er weer zijn uitgehaald.

Dat is toch wel heel anders dan hoe Van der Hoeven deze zaak beschrijft: “In het begin accepteerde de Koran de drie dochters van Allah als godinnen, die door de volgelingen van Mohammed aanbeden mochten worden. Daarna werd Mohammed uitgedaagd om te verklaren hoe de Koran –als er maar een God Allah was – drie godinnen daarnaast kon accepteren.....na verloop van tijd kwam Mohammed met zijn antwoord. Hij had volgens zijn zeggen op het moment dat hij deze verzen schreef ‘naar satan geluisterd’. Daarom werden in de volgende edities van de Koran deze verzen eruit gelicht.” Moslims vandaag de dag ontkennen dat deze geschiedenis werkelijkheid is.

Werpt dit een smet op het monotheïsme van de Islam? Ik vind het redelijker om het te zien als een onderdeel van de worsteling van Mohammed om zijn nieuwe religie algemeen ingang te doen vinden. Hij maakte een vreselijke fout, en herstelde dat na verloop van tijd. Of kunnen wij als Christenen ook niet aanvaarden dat Mohammed bij het proces van islamisering fouten maakte en daar later op terugkwam?

Deze worsteling, schreef missioloog Dr. Gert Noort me, is in sommige opzichten wel vergelijkbaar met wat in de kerstening van noordwestelijk Europa gebeurde: Christus werd een godheid die steeds hogere status kreeg, terwijl de status van andere goden daalde. Christus en Thor waren bijvoorbeeld lange tijd gelijken, maar uiteindelijk vond een demonisering van oude goden plaats, of oude goden werden tot heiligen, bijvoorbeeld Wodan tot Sinterklaas, of de Keltische godin Brigid die de christelijke heilige Brigid werd.

De islamitische leiders hebben grote moeite met te erkennen dat hun profeet kon falen en dat het proces van islamisering niet 'zuiver' verliep, want de Islam leert inmiddels dat Mohammed een volmaakte en zondeloos mens was. Vandaar hun pogingen deze geschiedenis te verdoezelen - ze ontkennen het gewoon - en hun hekel aan Salman Rushdie die de issue weer eens publiekgoed maakte.

Het Jodendom en het Christendom hebben minder moeite om de menselijkheid van hun leiders te erkennen. Kijk maar naar het verhaal van Aäron die meewerkte aan het bouwen van een gouden kalf. Ook Israel deed daar aan afgoderij, en dat bleek een telkens terugkerende zonde, getuigen de profeten van het Oude Testament. Ook het Jodendom en het Christendom moesten voortdurend worden teruggeroepen tot hun 'hart' en de Bijbel windt daar geen doekjes om dat ook de 'oprichters' van het Jodendom en Christendom behept waren met zonde.

Is Allah onze God?

Achter het artikel van de heer Van der Hoeven ligt natuurlijk een andere vraag. Die luidt: Is de Allah van de Islam dezelfde als de Elohim van het Oude Testament en de Theos van het Nieuwe Testament? Helaas wordt nogal eens de indruk gewekt dat de drie monotheïstische religies *grosso modo* gelijk zijn, en dat is gewoon het ontkennen van enorme verschillen. Uit vrees voor die conclusie dat het de drie religies ongeveer hetzelfde geloven, wordt door sommige christenen te gemakkelijk benadrukt dat Allah absoluut

niets van doen heeft met de God van de Bijbel. Dat vind ik veel te kort door de bocht. Je kan de Qur'an niet lezen zonder te zien hoe het gedachtegoed van de Islam wezenlijk door de Joodse en Christelijke kijk op God is beïnvloed.

Bovendien, wat te denken van het feit dat Christenen in de Arabische wereld in hun bijbelvertalingen na de komst van de Islam en nadat de Arabische taal de voertaal werd, ook 'Allah' zijn gaan gebruiken als de godsnaam? "Want alzo lief heeft Allah de wereld gehad dat Hij zijn eniggeboren zoon gezonden heeft..."

In het Arabisch is het woord 'Allah' nu eenmaal de beste term om aan te geven dat je over de ene, almachtige God spreekt.

Als we de vraag of we het over dezelfde God hebben willen beantwoorden, kunnen we weinig anders doen dan een lange lijst maken van kenmerken die in de verschillende godsdiensten aan God worden toegeschreven. Met Joden en Moslims zijn wij het er over eens dat er maar een God is, de Schepper van alle dingen, de Onderhouder, de Voleinder. Hij is alomtegenwoordig, almachtig, transcendent en immanent, en ga zo maar door.

En dan constateer je dat de omschrijvingen enorm op elkaar lijken. En dan? Dan gaat de discussie gewoon door. Dan kunnen we verder kissebissen over de vraag of we met 'Rechtvaardig' wel hetzelfde bedoelen, en of Allah wel liefdevol is, en of de God van het Jodendom wel zus of zo is, en ...

De vraag of Allah, de God van Israel, en onze 'christelijke' God, dezelfde zijn, is volgens mij vruchteloos als we niet beginnen met de vraag: Hoe kunnen wij tot God naderen? (Christenen in de Arabische wereld zingen: Nader mijn Allah, Nader mijn Allah tot u..., en zeggen: 'Want alzo lief heeft Allah de welst gehad', en 'Allah is liefde'.) Een Moslim, of een Jood, of een Christen, die God erkent in diens Almacht, Transcendentie, Aanwezigheid, doet weinig anders dan de duivel. Die weet ook van Gods attributen.

Als we het nieuwe testament serieus nemen, kunnen we enkel constateren dat we God pas leren kennen, in de gedaante van Jezus Christus. De leer over God – theologie- kan niet worden losgemaakt van Jezus Christus. Het nut van goede, bijbelse studie naar de natuur

van God is groot, maar dan alleen vanuit het hart van God – Jezus Christus. In Hem dient God zich aan. In Hem leren we de Almachtige kennen.

Een deel van het ‘zien in een spiegel’, in raadselen, wordt in Christus opgeheven. En wie God niet vanuit Jezus Christus zoekt, of die nu moslim, jood of christen is, kan alleen uitkomen bij een zeer ‘mistig’ beeld van God. Als we op die basis onze godsbeelden vergelijken, is het gevaar groot dat ons weinig rest dan een mistig woordenspel.

Met de vraagstelling of Allah en God dezelfde zijn, ben ik bang dat we vrij weinig anders doen dan elkaar te bevragen naar Hem over wie we bijna niets weten. Zonder het kennen van Christus is God nog steeds verborgen. Pas in Christus wordt God een *deus revelatus*, en *die geopenbaarde God* is Hij alleen in zoverre we Hem bij Christus *blijven* zoeken.

Jos Strengtholt

Cranleigh, 28 April 2026